

UNITAT 3. CLASSES DE PARAULES II: PRONOMS, ADVERBIS, CONJUNCIONS, PREPOSICIONS I INTERJECCIONS

Orientacions metodològiques

En aquesta unitat seguim treballant amb les noies i els nois en l'àrea de la gramàtica. Començarem aprofundint en la funció, la classificació i l'ús general dels pronoms, i ens aturarem en l'ús dels pronoms febles.

A continuació, els nois i les noies organitzaran el que saben i aprofundiran en l'ús, la classificació i l'aplicació dels adverbis i les locucions adverbials, i s'aturaran en l'ús de les preposicions àtones. Faran el mateix treball amb les conjuncions i els connectors i, finalment, amb les interjeccions.

D'altra banda, en la unitat s'aborden els aspectes següents:

- La valoració de l'ortografia i la gramàtica com a eines importants per a la precisió del llenguatge i, per tant, també a l'hora de transmetre un missatge.
- Interès per localitzar i apartar-se de calcs d'altres llengües.
- Anàlisi del contingut i l'estructura del fragment d'una novel·la.

- Reflexió sobre l'ús del nombre i l'expressió gramatical de persona en diferents llengües.

Pla de treball

1. Posa't en situació.
2. Els pronoms: els pronoms personals i les funcions sintàctiques dels pronoms febles.
3. Els adverbis.
4. Les preposicions: ús de les preposicions àtones.
5. Les conjuncions i els connectors.
6. Les interjeccions.
7. Activitats finals.
8. Sabies que...

Suggeriment de temporalització. Des de la primera a la quarta setmana de novembre.

Programació de la unitat didàctica

Competències específiques	Criteris d'avaluació	Seccions de la unitat didàctica	Sabers bàsics / Continguts relacionats
5.	5.1. Elaborar textos acadèmics coherents, cohesionats i amb el registre adequat sobre temes curriculars o d'interès social i cultural, precedits d'un procés de planificació que atengui la situació comunicativa, destinatari, propòsit i canal, i de redacció i revisió d'esborranys de manera individual o entre iguals, o mitjançant altres instruments de consulta.	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats de la 1 a la 28. • Activitats finals. 	<p>B.7, B.10, B.11, B.12, B.13, B.14.</p> <p>D.1, D.2, D.4.</p>
	5.2. Incorporar procediments per enriquir els textos, atenent a l'ús discursiu de diferents elements lingüístics i d'estil, amb precisió lèxica i correcció ortogràfica i gramatical, de l'àmbit social i acadèmic.		
8.	8.1. Explicar i argumentar la interpretació de les obres llegides mitjançant l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra i de les relacions externes del text amb el context sociohistòric i amb la tradició literària, utilitzant un metallenguatge específic i incorporant judicis de valor vinculats a l'apreciació estètica de les obres.	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats finals. <i>El presoner.</i> 	<p>B.7, B.10, B.11, B.12, B.13, B.14.</p> <p>D.3.</p>
	8.3. Crear textos personals o col·lectius amb intenció literària i consciència d'estil, en suports diferents i amb ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en què s'utilitzin les convencions formals dels diversos gèneres i estils literaris.		

Competències específiques	Criteris d'avaluació	Seccions de la unitat didàctica	Sabers bàsics / Continguts relacionats
9.	<p>9.2. Explicar i argumentar la interrelació entre el propòsit comunicatiu i les eleccions lingüístiques de l'emissor, així com els seus efectes en el receptor, utilitzant el coneixement explícit de la llengua i un metallenguatge específic en la comprensió i producció de textos acadèmics, dels mitjans de comunicació, personals i socials.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats finals. <i>El presoner.</i> 	<p>B.7, B.10, B.11, B.12, B.13, B.14.</p> <p>D.3.</p>
10.	<p>10.1. Identificar i rebutjar els usos discriminatoris de la llengua, els abusos de poder a través de la paraula i els usos manipuladors del llenguatge a partir de la reflexió i l'anàlisi dels elements lingüístics, textuals i discursius utilitzats, així com dels elements no verbals que regeixen la comunicació entre les persones.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sabies que... <i>Llengües i nombre, llengües i persona.</i> 	<p>A.8.</p>

Avaluació

Ítems per l'avaluació de competències

Els ítems per avaluar són models de concreció dels criteris d'avaluació per a cada Situació d'aprenentatge o unitat. Els ítems d'avaluació de competències recullen conductes observables que integren sabers de tipus diferent (coneixements, habilitats i destreses, i actituds) per desenvolupar tasques de diferent grau de complexitat, i es poden valorar utilitzant una gran varietat d'instruments d'avaluació.

Els ítems per a l'avaluació de competències en aquesta unitat són els següents:

1. Identifica la funció sintàctica de sintagmes i complements verbals i els sap substituir per la forma adient dels pronoms.
2. Completa frases amb els adverbis o locucions adverbials adequats i n'indica la tipologia.
3. Utilitza correctament els adverbis *gens*, *res* o *cap* allunyant-se dels calcs d'altres llengües.
4. Completa oracions amb preposicions àtones, preposicions tòniques o les locucions escaients.
5. Discrimina l'ús del *perquè* causal del final.
6. Sap explicar l'ús i la funció de les conjuncions i els connectors.
7. Destria les interjeccions de les oracions i identifica les que serien pròpies.
8. Analitza un text narratiu.
9. Redacta un text expositiu sobre les dificultats de relacionar-nos amb els altres.

UNITAT 4. L'ORACIÓ SIMPLE

Situació d'aprenentatge

En les dues unitats anteriors ens hem ocupat amb l'alumnat de la gramàtica. Ara és el torn de la sintaxi, el torn de consolidar la diferència entre enunciats i oracions i saber-les classificar des del punt de vista de la modalitat en tipus i subtipus.

L'alumnat també estudiarà l'oració simple des del punt de vista gramatical, els elements que la formen i com s'interrelacionen entre ells per dotar el text d'un sentit comprensible. També aprendran com es classifiquen les oracions en funció de la seva estructura i s'aturaran a conèixer tots els mecanismes de la complementació verbal.

D'altra banda, i en aquest context, la unitat incideix en altres aspectes:

- Interès per aprofundir en els mecanismes de la sintaxi i valoració d'aquest coneixement com una eina per comprendre millor els textos i enriquir els que ells mateixos realitzen.
- Interès per aprendre a analitzar oracions simples.

- Redacció d'un text argumentatiu.
- Respecte per les característiques i les particularitats d'altres llengües.

Pla de treball

1. Posa't en situació.
2. Oracions i enunciats.
3. Classificació de les oracions des del punt de vista de la modalitat.
4. L'oració simple des del punt de vista gramatical.
5. La complementació verbal.
6. Activitats finals. *Creix un arbre a Brooklyn.*
7. Sabies que... Les llengües i l'ordre de les oracions.

Suggeriment de temporalització. Des de la quarta setmana de novembre a la primera setmana lectiva de gener.

Programació de la unitat didàctica

Competències específiques	Criteris d'avaluació	Seccions de la unitat didàctica	Sabers bàsics / Continguts relacionats
5.	5.1. Elaborar textos acadèmics coherents, cohesionats i amb el registre adequat sobre temes curriculars o d'interès social i cultural, precedits d'un procés de planificació que atengui la situació comunicativa, destinatari, propòsit i canal, i de redacció i revisió d'esborranys de manera individual o entre iguals, o mitjançant altres instruments de consulta.	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats de la 1 a la 24. • Activitats finals. 	<p>B.7, B.10, B.11, B.12, B.13, B.14.</p> <p>D.1, D.2, D.4.</p>
	5.2. Incorporar procediments per enriquir els textos, atenent a l'ús discursiu de diferents elements lingüístics i d'estil, amb precisió lèxica i correcció ortogràfica i gramatical, de l'àmbit social i acadèmic.		
8.	8.1. Explicar i argumentar la interpretació de les obres llegides mitjançant l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra i de les relacions externes del text amb el context sociohistòric i amb la tradició literària, utilitzant un metallenguatge específic i incorporant judicis de valor vinculats a l'apreciació estètica de les obres.	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats finals. <i>Creix un arbre a Brooklyn.</i> 	<p>B.7, B.10, B.11, B.12, B.13, B.14.</p> <p>D.3.</p>
	8.3. Crear textos personals o col·lectius amb intenció literària i consciència d'estil, en suports diferents i amb ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en què s'utilitzin les convencions formals dels diversos gèneres i estils literaris.		

Competències específiques	Criteris d'avaluació	Seccions de la unitat didàctica	Sabers bàsics / Continguts relacionats
9.	<p>9.2. Explicar i argumentar la interrelació entre el propòsit comunicatiu i les eleccions lingüístiques de l'emissor, així com els seus efectes en el receptor, utilitzant el coneixement explícit de la llengua i un metallenguatge específic en la comprensió i producció de textos acadèmics, dels mitjans de comunicació, personals i socials.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats finals. <i>Creix un arbre a Brooklyn.</i> 	<p>B.7, B.10, B.11, B.12, B.13, B.14. D.3.</p>
10.	<p>10.1. Identificar i rebutjar els usos discriminatoris de la llengua, els abusos de poder a través de la paraula i els usos manipuladors del llenguatge a partir de la reflexió i l'anàlisi dels elements lingüístics, textuais i discursius utilitzats, així com dels elements no verbals que regeixen la comunicació entre les persones.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sabies que... <i>Les llengües i l'ordre de les oracions.</i> 	<p>A.8.</p>

Avaluació

Ítems per l'avaluació de competències

Els ítems per avaluar són models de concreció dels criteris d'avaluació per a cada Situació d'aprenentatge o unitat. Els ítems d'avaluació de competències recullen conductes observables que integren sabers de tipus diferent (coneixements, habilitats i destreses, i actituds) per desenvolupar tasques de diferent grau de complexitat, i es poden valorar utilitzant una gran varietat d'instruments d'avaluació.

Els ítems per a l'avaluació de competències en aquesta unitat són els següents:

1. Classifica enunciats en oracions o fragments.
2. Discrimina cada una de les modalitats de les oracions i sap escriure exemples de cadascuna.
3. Converteix oracions interrogatives directes en oracions interrogatives indirectes.
4. Analitza oracions simples i discrimina si són de predicat verbal o no verbal.
5. Identifica oracions copulatives, transitives, intransitives, inacusatives, reflexives, recíproques o amb verb pronominal.
6. Discrimina oracions actives, passives perifràstiques, passives pronominals, impersonals pronominals i impersonals.
7. Identifica oracions a les quals els falta un argument exigut pel verb, les esmena i indica quina funció fa l'argument afegit en cada cas.
8. Assenyala si un predicat és verbal o no verbal i n'indica els tipus de complements.
9. Analitza el fragment d'una novel·la.
10. Redacta un text explicant la seva experiència d'iniciar una activitat nova i desconeguda fins a aquell moment.

UNITAT 5. LA FORMACIÓ DEL LÈXIC I LES RELACIONS SEMÀNTIQUES

Orientacions metodològiques

Aquesta cinquena unitat la dediquem a un dels vessants més amplis i actius de la llengua: el lèxic. Els nois i les noies començaran aprenent a discriminar les arrels dels morfemes i a conèixer-ne els tipus. Per aprofundir en els procediments de formació de paraules, primer coneixeran l'origen del lèxic català i aprendran a discernir els manlleus, els calcs i els estrangerismes no acceptats i més estesos, i a continuació aprofundiran en el que ja saben de la derivació, la composició i la conversió.

També aprofundiran en les relacions semàntiques entre paraules que ja coneixen: hiponímia i hiperonímia, sinonímia i antonímia, la polisèmia i l'homonímia. Per acabar la unitat, proposem a l'alumnat una reflexió sobre les paraules tabú, els eufemismes i l'ús dels mots de significat genèric que tan sovint empobreix la comunicació.

D'altra banda, en la unitat també s'aborden els aspectes següents:

- Valoració i aplicació d'estratègies per utilitzar un vocabulari precís.
- Reconeixement del vocabulari propi destriant-ne els calcs i els estrangerismes no acceptats.
- Interès per l'ús del vocabulari precís com una eina fonamental per una via de comunicació com són els textos orals i escrits.

- Anàlisi i comprensió d'un text narratiu.
- Redacció d'un text formal descrivint les sensacions que produeix una experiència de por, ansietat o pànic.
- Interès i respecte per la resta de llengües, enteses com a part de la diversitat i la riquesa cultural del món.

Pla de treball

1. Posa't en situació.
2. El lèxic de la llengua.
3. La morfologia i els mots.
4. Procediments de formació de paraules noves.
5. Relacions semàntiques entre paraules.
6. La tria del lèxic: paraules tabú, eufemismes i mots de significat genèric.
7. Activitats finals. *Reduir el ritme cardíac com a estratègia per controlar la por.*
8. Sabies que... *Les llengües, els mots i les coses.*

Suggeriment de temporalització. Des de la segona setmana lectiva de gener a la segona setmana de febrer.

Programació de la unitat didàctica

Competències específiques	Criteris d'avaluació	Seccions de la unitat didàctica	Sabers bàsics / Continguts relacionats
5.	5.1. Elaborar textos acadèmics coherents, cohesionats i amb el registre adequat sobre temes curriculars o d'interès social i cultural, precedits d'un procés de planificació que atengui la situació comunicativa, destinatari, propòsit i canal, i de redacció i revisió d'esborranys de manera individual o entre iguals, o mitjançant altres instruments de consulta.	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats de la 1 a la 44. • Activitats finals. 	B.10, B.13. D.2, D.3, D.5, D.6.
	5.2. Incorporar procediments per enriquir els textos, atenent a l'ús discursiu de diferents elements lingüístics i d'estil, amb precisió lèxica i correcció ortogràfica i gramatical, de l'àmbit social i acadèmic.		
8.	8.1. Explicar i argumentar la interpretació de les obres llegides mitjançant l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra i de les relacions externes del text amb el context sociohistòric i amb la tradició literària, utilitzant un metallenguatge específic i incorporant judicis de valor vinculats a l'apreciació estètica de les obres.	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats finals. <i>Reduir el ritme cardíac com a estratègia per controlar la por.</i> • Sabies que... Reflexiona i escriu. 	B.7, B.10, B.11, B.12, B.13, B.14. D.3, D.5.
	8.3. Crear textos personals o col·lectius amb intenció literària i consciència d'estil, en suports diferents i amb ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en què s'utilitzin les convencions formals dels diversos gèneres i estils literaris.		

Competències específiques	Criteris d'avaluació	Seccions de la unitat didàctica	Sabers bàsics / Continguts relacionats
9.	<p>9.2. Explicar i argumentar la interrelació entre el propòsit comunicatiu i les eleccions lingüístiques de l'emissor, així com els seus efectes en el receptor, utilitzant el coneixement explícit de la llengua i un metallenguatge específic en la comprensió i producció de textos acadèmics, dels mitjans de comunicació, personals i socials.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Activitat 6 i 7. Investigar el significat d'expressions cultes i llatines. • Activitats finals. <i>Reduir el ritme cardíac com a estratègia per controlar la por.</i> 	<p>B.5, B.7, B.10, B.11, B.12, B.13, B.14.</p> <p>D.3, D.6.</p>
	<p>9.3. Elaborar i presentar els resultats de petits projectes d'investigació sobre aspectes rellevants del funcionament de la llengua, formulant hipòtesis i establint generalitzacions, utilitzant els conceptes i la terminologia lingüística adequada i consultant de manera autònoma diccionaris, manuals i gramàtiques.</p>		
10.	<p>10.1. Identificar i rebutjar els usos discriminatoris de la llengua, els abusos de poder a través de la paraula i els usos manipuladors del llenguatge a partir de la reflexió i l'anàlisi dels elements lingüístics, textuais i discursius utilitzats, així com dels elements no verbals que regeixen la comunicació entre les persones.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sabies que... <i>Les llengües, els mots i les coses.</i> Reflexiona i escriu. 	<p>A.8.</p>

Avaluació

Ítems per l'avaluació de competències

Els ítems per avaluar són models de concreció dels criteris d'avaluació per a cada Situació d'aprenentatge o unitat. Els ítems d'avaluació de competències recullen conductes observables que integren sabers de tipus diferent (coneixements, habilitats i destreses, i actituds) per desenvolupar tasques de diferent grau de complexitat, i es poden valorar utilitzant una gran varietat d'instruments d'avaluació.

Els ítems per a l'avaluació de competències en aquesta unitat són els següents:

1. Separa l'arrel de la resta de morfemes. Classifica els afixos en flexius o derivatius. En cas que siguin derivatius, determina si són prefixos o sufixos.
2. Reconeix els ètims, els cultismes i les paraules hereditàries.
3. Reconeix manlleus, calcs i estrangerismes no acceptats i els substitueix per paraules o expressions pròpies del català.
4. Coneix i aplica els mecanismes de derivació.
5. Identifica mots compostos, el mecanisme de la seva formació i en forma.
6. Reconeix i indica l'hiperònim de diferents grups de paraules.
7. Identifica sinònims i relacions geosinònimes.
8. Reconeix i aplica acuradament sinònims i antònims.
9. Reconeix mots i expressions massa genèrics i els substitueix per mots o expressions més precisos.
10. Redacta un text formal ben estructurat de 125 a 150 paraules descrivint les sensacions que produeix una experiència de por, ansietat o pànic.